

บทความวิจัย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

อุษณี แสงสุข*, พิศิษฐ์ ขาวจันทร์, ทศนีย์ แก้วงาม, สำเร็จ ธงศรี และศุภกิจ จันทร์ตรี
มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
อีเมล: Supapornth2366@gmail.com

บทคัดย่อ

คุณภาพของการจัดการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่ง สำหรับความพร้อมในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูจำนวน 399 คนและนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในด้าน การพัฒนาวิชาชีพครู การกำหนดภารกิจสถานศึกษา การนิเทศประเมินผล และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาที่ระดับคะแนนมาตรฐานที่ .32, .22, .19 และ .19 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบทั้ง 4 ของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาสามารถอธิบายสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่อกันที่ค่า R^2 .41 และมีความคลาดเคลื่อนสะสม .10 มีค่าอธิบายความแปรปรวนตัวแปรเหตุที่ค่า $F = 69.80$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 จึงอาจสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาต้องเน้นบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา, คุณภาพการศึกษา

Received: November 5, 2024, Revised: December 25, 2024, Accepted: December 28, 2024

* Corresponding author

THE AFFECTING OF EDUCATIONAL ADMINISTRATORS' ROLE ON SCHOOL
EDUCATIONAL QUALITY IN SISAKET
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

Ussanee Seangsook, Phisit Khawjan, Tassanee Keawngam,*

Samret Thongsri and Supakit Jantree

Faculty of Education The Eastern University of Management and Technology

Email: Supapornth2366@gmail.com

Abstract

The quality of education is one important indicator. For readiness to enter the 21st century. The researcher wanted to study the role of educational administrators' role influence educational quality in Sisaket primary educational service area office 4. The researcher collected 399 respondents of administrators and teachers before analyzed by multi-regression analysis.

The research results found that the components of educational administrators' role in terms of teacher professional development, mission formulating, supervision and evaluation and learning process development, influenced significantly on educational quality at Beta = .32, .22, .19 and .19, respectively. However, the four components of educational administrators' role explained coefficient correlation at $R^2 = .41$, Std. error = .10, $F = 69.80$ (Sig .000). It can be concluded that the development of educational quality in primary educational service must be emphasized mainly on educational administrators' role.

Keywords: Educational Administrators' Role, Educational Quality

* Corresponding author

บทนำ (Introduction)

จากกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านวิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้แต่ละประเทศไม่สามารถปิดตัวอยู่ลำพัง ต้องร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การดำรงชีวิตของคนในแต่ละประเทศ มีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันมากขึ้น มีความร่วมมือในการปฏิบัติการกิจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสังคมโลกในยุคปัจจุบัน เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารทำให้คนต้องคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และมีการตัดสินใจที่รวดเร็ว เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในสังคม ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปการศึกษา คุณภาพของการจัดการศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญประการหนึ่ง สำหรับความพร้อมในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2555)

คุณภาพการศึกษา (Quality in Education หรือ Educational Quality) มีคำนิยามที่แตกต่างมากมาย และคำว่าคุณภาพ (Quality) หมายถึงระดับของลักษณะของสิ่งของเช่น ผลิตภัณฑ์ (Product) การบริการ (Service) กระบวนการ (Process) บุคคล (Person) องค์กร (Organization) ระบบหรือทรัพยากร (System or Resources) ที่เป็นไปตามความต้องการหรือความคาดหวัง (Needs or Expectation) รวมถึงสิ่งของที่เราเห็นได้หรือได้ยินเสียง และ Sverdlick (2012) อธิบายว่า คุณภาพการศึกษา เป็นหัวข้อที่สลับซับซ้อน (Complex) เนื่องจากมีความคิดเห็นที่แตกต่างในการวิเคราะห์ความหมายหรือตัวชี้วัด (Measurement) จึงมีความโต้แย้งถกเถียงระหว่างนักวิชาการต่างๆ โดยเฉพาะในประเด็นของขอบเขตของแนวคิด (Scope of Concept) เหตุผลในความแตกต่างในการให้คำนิยาม ดังนั้น นักวิชาการหลายคนจึงได้ให้คำนิยามของคุณภาพการศึกษาที่มีลักษณะหลายมิติ (Multi dimensions) เช่น ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) วิธีการ (Method) ระบบ (System)

อย่างไรก็ตาม คุณภาพการศึกษา (Quality of Education) ได้มีการสื่อสารและประเมินระบบการศึกษา ตั้งแต่ปีค.ศ. 1996 แล้วการปรับปรุงการศึกษาให้มีประสิทธิผล กรอบการประเมินคุณภาพการศึกษาได้มีการพัฒนาและปฏิบัติมาอย่างหลากหลาย ความต้องการในการประเมินจึงต้องเริ่มตั้งแต่การปฏิบัติในปัจจุบันและระบบการประเมินเพื่อลดช่องว่างของการปฏิบัติและการประเมิน ขอบข่ายในการประเมินคุณภาพการศึกษา มีอยู่ 3 ลักษณะ ได้แก่ ภาวะผู้นำและการบริหาร (Leadership and Administration), การเรียนการสอน (Teaching and Learning) และทรัพยากรและโครงสร้าง (Resources and Infrastructure) ดังนั้น ประสิทธิภาพของโรงเรียนจึงเป็นกระบวนการเรียนการสอน (Teaching and Learning Process) ที่จะต้องมีคุณภาพที่ดี (Good Quality) ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษามีความจำเป็นต้องสนใจปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาเพื่อแสดงความชัดเจนในเรื่องของตัวชี้วัด (Measurement) ที่มีผลต่อผลลัพธ์ของคุณภาพการศึกษาที่ดี (Good Quality Outcomes in Education) จึงต้องสนใจในรูปแบบ (Model) ของการปฏิบัติในระดับการศึกษาตั้งแต่อนุบาล (Preschool) ประถมศึกษา (Primary) มัธยมศึกษา (Secondary) และอุดมศึกษา (High Education) ขณะที่ Hussin (2018) อธิบายการศึกษา 4.0 ในปัจจุบันที่เป็นผลจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ส่งผลให้เทคโนโลยีมีบทบาทและกระทบต่อชีวิตมนุษย์และระบบการศึกษาทั่วโลก การศึกษาจึงต้องสร้างทักษะ (Skill) ให้แก่ผู้เรียนด้านเทคโนโลยี (Technology) ความรู้ (Knowledge) ความร่วมมือในการเรียน (Collaborating Learning) และผู้สอน (Instructor) ต้องเป็นผู้ประสานงาน (Facilitation) ให้การสร้างสมประสบการณ์ในการเรียนให้แก่ผู้เรียน กระบวนการเรียนต้องยืดหยุ่น (Flexibility) และผู้เรียนต้องสามารถเรียนโดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา (Time) และสถานที่ (Place) การเติมเต็มในความต้องการทางการศึกษา 4.0 จึงต้องใช้ออนไลน์เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอน การประสานงานและการสร้างกระบวนการเรียนที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยใช้รูปแบบ (Application) หรือฐานรากด้านคอมพิวเตอร์เทคโนโลยี เช่น Google Classroom, Schoology, Moodle and Frog การใช้ห้องเรียนเสมือนจริงนี้ทำให้ครูและนักเรียนสามารถจัดการข้อมูล เนื้อหา แบ่งปันเนื้อหาระหว่างกันได้ รวมถึงการเข้าถึงข้อมูล อุปกรณ์การเรียนและการส่งงานที่ได้รับมอบหมายผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ

สำหรับบทความนี้ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะต้องสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อีกทั้งจะต้องส่งเสริมการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านคือการบริหารวิชาการการบริหารงบประมาณการบริหารบุคคลและ การบริหารทั่วไปให้เป็นรูปธรรมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผลสัมฤทธิ์จึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่โดยตรง การศึกษาจึงต้องมีการ วางแผนกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ความสำคัญอันดับแรกจะต้องพัฒนาครูผู้สอนก่อนโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบุคลากรอย่างจำกัดครูผู้สอนต้องทำหน้าที่ หลายอย่างและเสียเวลาไปกับการดำเนินงานอื่นการนำเทคโนโลยีมาช่วยแบ่งเบาภาระงานด้านอื่นได้ก็จะช่วยให้ครูมีเวลากับการเรียนการสอนมากขึ้น และที่สำคัญครูจะต้องมีทักษะมีความรู้ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีนั้น ๆ เมื่อครูมีทักษะและคุ้นเคยกับเทคโนโลยีอันหนึ่งก็จะเป็นการง่ายที่ครูจะนำไปใช้กับ เทคโนโลยีอื่น ๆ ขั้วเคลื่อนระบบการศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะที่ดีขึ้นมีประสิทธิภาพและคุณภาพ ยิ่งขึ้นสามารถทำให้ภาพรวมของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่นำพาประเทศไปสู่จุดมุ่งหมาย (ดวงกมล กิ่งจำปา, 2555) นอกจากนี้แล้ว บทบาทผู้บริหารทางการศึกษาใช้ศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจและการกำหนดข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนการพัฒนาการเรียนรู้อของนักเรียนและการสอนของครูโดยใช้การแลกเปลี่ยนความรู้ทั่วทั้งองค์กรมีความหลากหลายในรูปแบบการพัฒนาและประเมินผลการพัฒนาบรรยากาศสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนและความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโรงเรียน และยังใช้ศึกษาถึงคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการร่วมมือกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ (พิศิษฐ์ ขาวจันทร์, 2558) นอกจากนี้แล้ว ยังใช้ศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจ หรือชักนำผู้ร่วมงาน ในการบริหารหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนการพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การนิเทศการสอนวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพรวมถึง การบูรณาการของงานเพื่อให้การช่วยเหลือโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียน การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาหลักสูตร เพราะฉะนั้น ภาวะผู้บริหารทางการศึกษามีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วยครูผู้สอนนักเรียนและหลักสูตร มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (พิศิษฐ์ ขาวจันทร์, 2558)

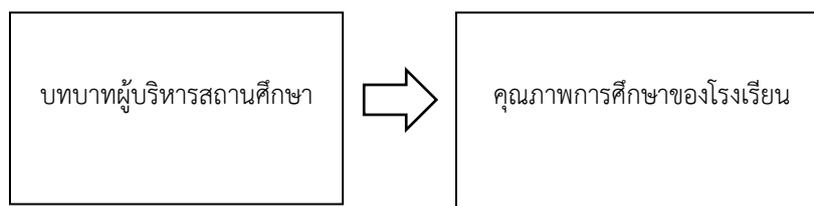
ผู้บริหารทางการศึกษา (Educational Administrator) เป็นกระบวนการนี้ถึงสิ่งที่สังคมคาดหวังในด้านคุณธรรมจริยธรรมจากโรงเรียนการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและการรับรู้เกี่ยวกับพันธกิจด้านการเรียนรู้ของนักเรียนการสร้างข้อตกลงร่วมกันของครูและนักเรียนที่มีต่อพันธกิจนำความรู้ความชำนาญมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของนักเรียนพัฒนาการสอนของครูเน้นความผูกพันและการมีส่วนร่วมของบุคลากรการใช้ผู้นำหลายรูปแบบการเป็นผู้นำที่เน้นการสอนมากกว่าการบริหารทั่วไปสร้างสรรค์และแลกเปลี่ยนความรู้ทั่วทั้งองค์กรพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนและปรับปรุงวัฒนธรรมองค์กรให้มีการพัฒนา (Hansen, 2016) อย่างไรก็ตาม หัวข้อคุณภาพการศึกษา Education Quality ได้มีการถกเถียงจากนักวิชาการหลายคนซึ่งมีทั้งเห็นว่าให้คำนิยามได้ และหลายคนก็ให้ความเห็นว่าให้คำนิยามไม่ได้ ซึ่ง Dhanuja (2012) ได้กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา (Education) หมายถึงสถานการณ์การเรียนรู้ซึ่งทำให้เกิดความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และความสามารถ ability ที่จะพัฒนาไปในสิ่งที่เป็นไปได้และดีที่สุด นอกจากนี้ Kalleberg & Dunn (2016) ได้ศึกษาและพบว่าสภาพแวดล้อมในการเรียน (Learning environment) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสนใจและความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนนอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนยังคงเรียนในโรงเรียน retention และประสบความสำเร็จในการเรียน การศึกษาที่ดี (Good Education) จะต้องสามารถ

ทำให้เกิดความรู้ที่จำเป็น (Essmtial Knowledge) และทักษะในการพัฒนาของมนุษย์ (Skill for human Development) หรือพัฒนาคนให้มีพฤติกรรมที่ดี (Good habits), คุณค่า (Value), เป็นผู้มีความเหตุผล (Logical), ทักษะทางความคิด (Thinking Skill), สร้างสรรค์ (Creativity) รวมถึงการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ (Explore and Discover New Knowledge) แต่สำหรับ Grayson et al (1994) ได้เสนอแนะว่า คำว่า คุณภาพ (Quality) จะต้องมีความนิยาม (Definition) และการวัด (Measure) โดยการทดสอบ (Test) และทำให้เป็นปัจจุบัน (Update) ตามที่ผู้บริโภคคาดหวัง (Consumer Expectation) การให้คำนิยามของคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับเป้าหมายทางสังคม (Social Purposes) เช่น การตรวจสอบทางสังคม (Social Accountability), การปรับปรุงทางวิชาการ (Academic Improvement), ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา (Institutional Performance Effectiveness and Efficiency) อย่างไรก็ตาม นักวิชาการหลายคนได้เน้นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดคุณภาพการศึกษา (Education Quality) คือ บรรยากาศการเรียนรู้ (Learning Environment) เพราะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ให้นักเรียนสนใจ (Attracting), พึงพอใจ (Satisfaction), และยังคงต้องการเป็นนักเรียน (Retaining) (Kim et al., 2008)

ดังนั้น คำนิยามของคุณภาพการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับกระบวนทัศน์ (Perspective) ของผู้มีส่วนได้เสีย อย่างไรก็ตาม Tiana-Ferrer (2006) ได้อธิบายว่าแนวคิดของคุณภาพ (Concept of Quality) มีหลายมิติ (Dimension) เช่น ความรอบรู้ (Efficacy) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความเกี่ยวข้อง (Relevance) และความพึงพอใจ (Satisfaction) และ Crissien-Borrero et al (2019) ได้เพิ่มคำว่า ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ซึ่งหมายถึงระดับประสิทธิผลในการเติมเต็ม (Fulfillment) ของการศึกษาในด้านเป็นไปตามวัตถุประสงค์ (Objective Response) ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (Student Outcome) ตามระดับคะแนนมาตรฐาน (Test-Score) รวมถึงการใช้ทรัพยากร (Resource Used) ความเกี่ยวข้องของวัตถุประสงค์ของสถาบัน (Relevance of The Objectives of Institutions) เช่น ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Of Satisfaction)

ผู้วิจัยจึงได้สรุปองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษา (Quality of Education) เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรมนุษย์ (Humans Resource) 2) อุปกรณ์การเรียน (Material Resource) 3) ข้อมูล (Information Resources) และ 4) สมรรถนะหลักของผู้เรียน (Learner's Core Competency) (Kalleberg & Dunn, 2016; Jain & Prasal, 2018)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective of the Research)

เพื่อศึกษาอิทธิพลองค์ประกอบบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำนายคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

วิธีวิจัย (Research Methodology)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหาร ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จำนวน 2,248 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 339 คนและผู้วิจัยเก็บเพิ่มอีก 60 คนได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยสำหรับงานวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรวัด 5 ระดับ จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามตัวเลข 5, 4, 3, 2 และ 1 โดยผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาจากผลของการทบทวนวรรณกรรมแล้วนำตัวแปรที่วิเคราะห์ได้มาร่างเป็นข้อคำถาม ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา (Education Administrator Role) จำนวน 23 ข้อ

ตอนที่ 3 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา (Education Quality) จำนวน 15 ข้อ

ก่อนนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎีแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปทดสอบคุณภาพแบบสอบถามเพื่อให้ได้ความตรงและความเชื่อมั่นพอสำหรับนำไปเก็บข้อมูล เพราะฉะนั้นการทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม ประกอบด้วย

1) การทดสอบความตรง (Validity test)

ผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูลมาจำนวน 5 เท่าของตัวแปรแล้วนำมาวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง เพื่อประเมินความตรงตามค่า KMO ตั้งแต่ .80 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงประเมินตามน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .40 ขึ้นไปด้วยเช่นเดียวกัน

2) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability test)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นนอกเขตวิจัย จำนวน 30 ชุดแล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นตามแบบของ Cronbach's Alpha โดยถือเอาเกณฑ์ทดสอบที่มีค่า Alpha ไม่ต่ำกว่า .80 ขึ้นไป รวมถึงมีค่า Corrected Item ตั้งแต่ .30 ขึ้นไป แปลผลว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ โดยมีผลทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม พบว่าค่า KMO เท่ากับ .56 และ .59, ค่า Extraction เท่ากับ .38 - .76 กับ .42 - .72, ค่า Variance เท่ากับร้อยละ 59.24 กับ 58.95, ค่า Alpha เท่ากับ .60 และ .53 และค่าความเที่ยงตรงรายข้อ เท่ากับ .03-.38 และ .07 - .28

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้หนังสือส่งขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วตรวจสอบ เอาแต่เฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ผล โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

สรุปผลการวิจัย (Research Conclusions)

จากผลการวิเคราะห์สมการแบบจำลองแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือยกระดับมากขึ้นนั้น ผลวิจัยพบว่า มีแนวทางสำหรับการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาให้ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีอยู่ 4 แนวทางประกอบด้วย 1) แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูมีอิทธิพลร้อยละ 32 2) แนวทางการพัฒนาการกำหนดภารกิจสถานศึกษามีอิทธิพลร้อยละ 22 3) แนวทางการพัฒนาการนิเทศประเมินผลร้อยละ 19 และ 4) แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร้อยละ 19 โดยทั้ง 4 แนวทางมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่อกันที่ค่า R^2 .41 และมีความคลาดเคลื่อนสะสม .10 มีค่าอธิบายความแปรปรวนตัวแปรเหตุที่ค่า $F = 69.80$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 รวมถึง ตัวแปรเหตุมีความเป็นอิสระต่อกันตามค่า Durbin-Watson = 1.93 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

Independent	Beta	t-test	Sig.	Collinearity statistics
ค่าคงที่	-	6.12	.000	Tolerance .78-.90
การพัฒนาวิชาชีพครู	.32	7.39**	.000	VIF 1.10-1.27
กำหนดภารกิจสถานศึกษา	.22	5.16**	.000	Collinearity .00-.90
การนิเทศประเมินผล	.19	4.70**	.000	Durbin-Watson 1.93
พัฒนากระบวนการเรียนรู้	.19	4.48**	.000	

หมายเหตุ R^2 .41 Std error .10 $F = 69.80$ Sig. 000

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า การยกระดับคุณภาพการศึกษาจากการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นไปได้มากถึงร้อยละ 99 ผ่านการพัฒนาบทบาททั้ง 4 ด้านคือ 1) การพัฒนาวิชาชีพครูร้อยละ 32 2) การพัฒนาการกำหนดภารกิจสถานศึกษาร้อยละ 22 3) การพัฒนาการนิเทศประเมินผลร้อยละ 19 และ 4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร้อยละ 19 โดยแต่ละแนวทางมีข้อพียงนำไปลงมือปฏิบัติต่างกัน ทั้งนี้ 4 แนวทางมีสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณที่ค่า R^2 .41 กับมีความคลาดเคลื่อนสะสมน้อยเพียงร้อยละ 10 กับมีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนร่วมกันต่อคุณภาพการศึกษาที่ค่า $F = 69.80$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 หรือเชื่อมั่นได้ร้อยละ 100 (ภาคผนวก ค7) และเมื่อนำเอาไปสร้างเป็นสมการแบบจำลองการพัฒนาจะไดรูปรสมการต่อไปนี้

$$\text{Edu. Q} = .32\text{Professional} + .22\text{Mission} + .19\text{Supervision} + .19\text{Learning}$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลวิจัยพบว่ามีความเป็นไปได้มากที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยได้จากการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพครูมากกว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนที่ต่ำกว่ามากทั้งที่เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในเชิงลึก การลงมือปฏิบัติของผู้เรียนไปจนถึงการพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมกับยุคสมัยแก่ผู้เรียนที่ยังคงต้องอาศัยครูและผู้บริหารรุ่นเดิม ทั้งที่ขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพในยุคของการปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วย การปฏิรูปการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็น คนดี มีความสามารถและมีความสุข บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมี

การกระจายอำนาจ ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยตรง ขอบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2555) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น (จารุณี บุญวัฒนะกุล, 2551) เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพ การศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก (ประภาพร โสภารักษ์, 2558) เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้อันสนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ (ภาคภูมิ มณีบางกา, 2558)

ในบริบทของการศึกษา คำว่า “คุณภาพ” มีหลากหลายความหมายและยังไม่สามารถลงข้อสรุปที่ชัดเจน ซึ่ง Adams (2006) กล่าวว่าคำที่มักใช้ในความหมายเดียวกับคุณภาพ ได้แก่ ประสิทธิภาพ (efficiency) ประสิทธิผล (effectiveness) และความเสมอภาค (equity) ถึงแม้จะแตกต่างกัน แต่นักการศึกษาปัจจุบันเห็นสอดคล้องกันว่าคำเหล่านี้ประกอบกันเป็นมิติพื้นฐานของการศึกษาที่มีคุณภาพดังนั้นคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดของยูนิเซฟจึงพิจารณาจาก 5 ประการ ได้แก่ ตัวผู้เรียนสภาพแวดล้อมในการเรียนเนื้อหาสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอนและผลลัพธ์ดังนี้ผู้เรียนที่มีสุขภาพแข็งแรงมีภาวะโภชนาการที่ดีมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือการเรียนจากครอบครัวและชุมชนสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะปลอดภัยป้องกันการคุกคามทางเพศและมีการจัดหาทั้งทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอเหมาะสมเนื้อหาสาระการเรียนรู้ต้องสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรหนังสือสื่ออุปกรณ์การเรียนและทักษะพื้นฐานโดยเฉพาะการอ่านออกเขียนได้และการคิดคำนวณรวมถึงทักษะชีวิตที่เด็กจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพที่ดีความปลอดภัยความรู้เรื่องเพศศึกษาการโภชนาการ การป้องกันการติดเชื้อต่างๆ กระบวนการเรียนการสอนที่ครูเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในบรรยากาศของห้องเรียนนอกห้องเรียนมีการบริหารจัดการที่ดีครูมีทักษะการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนและลดช่องว่างความแตกต่างในการเรียนรู้ของผู้เรียนผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องสะท้อนถึงความรู้ทักษะและทัศนคติที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการศึกษาของชาติและการมีส่วนร่วมของสังคม (UNICEF, 2000)

ดังนั้น การดำเนินการใดใดที่จะก่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาได้จริงและตรงตามความต้องการของสังคมนั้น ทั้งผู้บริหารสถานศึกษากับครูควรรับฟังให้มากที่สุดนี้เพราะคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมาไม่ตรงกับสภาพจริงที่สังคมรับรู้

ข้อเสนอแนะของงานวิจัย (Research Recommendations)

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางต่อไปนี้

1) แนวทางพัฒนาวิชาชีพครู ประกอบด้วยผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการสอน ผู้บริหารส่งเสริมครูด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้ก้าวหน้าวิทยาการสมัยใหม่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อและใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตร ผู้บริหารส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารส่งเสริมการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติตามแผนงานอย่างเป็นระบบ และผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2) แนวทางการพัฒนาการกำหนดภารกิจสถานศึกษา มีข้อควรนำไปลงมือปฏิบัติต่อไปนี้ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและยุทธศาสตร์ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหารเปิดรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรเพื่อวางแผนอยู่เสมอ ผู้บริหารประกาศภารกิจที่สำคัญของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และผู้บริหารนำเสนอแผนงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน

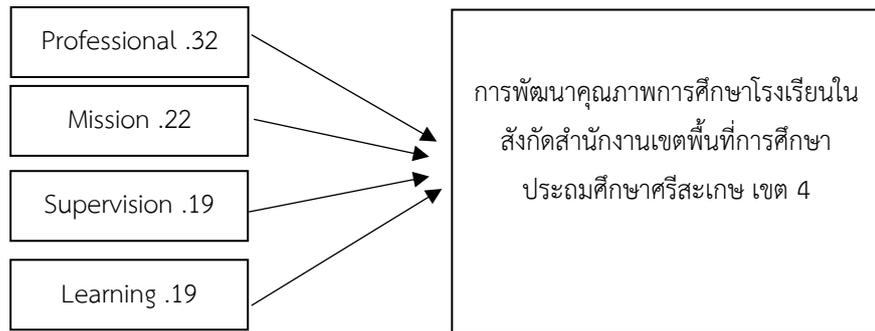
3) แนวทางการพัฒนาการนิเทศประเมินผล ประกอบด้วยข้อพึงนำไปพัฒนาเกี่ยวกับการจัดทำแผนนิเทศการจัดการเรียนการสอน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ผู้บริหารมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ผู้บริหารแจ้งผลการประเมินผลการปฏิบัติงานแก่ครูและมีการช่วยเหลือแนะนำ และผู้บริหารจัดให้มีการประเมินการสอนของบุคลากรโดยมีคณะกรรมการประเมินภายในและภายนอก

4) แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วยผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตร ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนในทิศทางที่เหมาะสม และผู้บริหารส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยแนะนำให้ระมัดระวังในการทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย และนำเอาผลวิจัยนี้ไปทดลองใช้ในพื้นที่อื่นกับทำวิจัยซ้ำ

องค์ความรู้ใหม่ (New body of Knowledge)

ภาพประกอบที่ 2 แบบจำลองการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากภาพประกอบที่ 2 ผลวิจัยพบว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสามารถพัฒนาได้ 4 แนวทางตั้งแต่การพัฒนาวิชาชีพครู การกำหนดภารกิจสถานศึกษาของผู้บริหารอย่างชัดเจน ตรงไปตรงมาแล้วยังจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้กับการพัฒนาการนิเทศประเมินผลปฏิบัติงานครูเพื่อส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน หรือมีความเป็นไปได้ว่าการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง (References)

- จารุณี บุญวัฒนะกุล. (2551). บทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- ดวงกมล กิ่งจำปา. (2555). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี.
- ประภาพร ไสภารักษ์. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคไร้พรมแดน [Online]. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/narubadininterschool/phl-ngan/bthbath-khxng-phu-brihar-sthan-suksa-yud-ri-phrhm-daen>
- พิศิษฐ์ ขาวจันทร์. (2558). การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรทางการศึกษาและภาวะผู้นำทางการศึกษาที่มีผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.
- ภาคภูมิ มณีบางกา. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานข้อมูลสารสนเทศระดับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2555). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Adams, P. (2006). Exploring social constructivism: Theories and practicalities. *Education*, 34(3). 243-257.

- Crissien-Borrero, T.-J., Velásquez-Rodríguez, J., Neira-Rodado, D., & Turizo-Martínez, L.-G. (2019). Measuring the quality of management in education. Review article. *El profesional de la información*, 28(6), 280604.
- Dhanuja, R. (2012). Contribution of students towards enhancing quality in higher Education institutions. *Indian Streams Research Journal*, 2(11), 1-6.
- Grayson, R.B., Doolan, J.M. & Blake, T. (1994). Application of AEAM (Adaptive Environmental Assessment and Management) to Water Quality in the Latrobe River Catchment. *Journal of Environmental Management*, 4(3). 245-258
- Hansen, K.M. (2016). *Effective schools leadership practice in schools with positive climates in the age of high-stakes teacher evaluation*, Northern Michigan University.
- Hussin, A. (2018). Education 4.0 Made Simple: Ideas For Teaching. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 6, 92-98.
- Jain, C. & Prasal, N. (2018). Quality in Education—Concept, Origin, and Approaches. *Quality of Secondary Education in India* (pp.9-16)
- Kalleberg, A. & Dunn, M. (2016). *Good Jobs, Bad Jobs in the Gig Economy*. PERSPECTIVES ON WORK
- Kim, D.J., Ferrin, D.L., & Rao, H.R. (2008). A trust-based consumer decision-making model in electronic commerce: the role of trust, perceived risk, and their antecedents. *Decis. Support. Syst.* 44, 544-564.
- Tiana-Ferrer (2006). The Workers' Movement and Popular Education in Contemporary Spain. *International Journal of the History of Education*, 32(3). 647-684.